

יעקב כהן

מלך הגמדים

מִלֶּךְ הַגַּמְדִים.

(א ג ד ה.)

הֵלֶךְ זֶלְךָ אִישׁ לְבַקֵּשׁ אֶת אֱלֹהִים בְּהַרְיֵם וַיִּפֶּע בְּשִׂמְמָה וְלֹא יָדַע מוֹצֵא, לְוֹעוֹת שְׁחֹרִים חֲסָמוֹ אֶת דְּרָכָם לִפְנֵינוּ וּפְרַעוֹת־צוֹרִים בְּחִרְדוֹת־אֲלִים כְּתֹרוֹהוּ. לְהִקּוֹת לְהִקּוֹת עוֹרְבִים נִהְרֹו וְעָבְרוּ עָלֵינוּ לְמִרְחָק לֹא־נֹודַע וַיֵּשׁ אֲשֶׁר נִצְנַצַּה לְעֵינָיו אֵילָה מֵהִירָה וְתֵהִי לוֹ כְּחוֹן־רוּחַ אֲשֶׁר נִגְלָה וַיִּגְזֹו. וּפְעָם, בְּשִׁכְבוֹ לְנוּחַ עַל קֶצֶה כִּף נִשָּׂא, וַיִּשְׁמַע פְּתָאֵם קוֹל מִשְׁקַכְנָפִים חֹזֵק וַיִּרְא וְהִנֵּה יָיָה כְּפֹפֶת־תְּרַטֵּם מְעוֹפֶפֶת וְסוֹבַבֶת עָלָיו וְעֵינָיָה הַשׁוֹחֲרוֹת טָרֵף נִתּוֹנוֹת בּוֹ כְּבוֹחָנוֹת, הַעוֹדֵנוּ הִי. וַיִּתְחַלֵּחַל הָאִישׁ וַיִּקַּם וַיִּלְךְ וּלְבָבוֹ הוֹמָה בּוֹ וַיֹּאמֶר אֵל נַפְשׁוֹ: לֹא, לֹא אֲמוֹת פֹּה בֵּין הָאֲבָנִים הַקְּרוֹת הָאֵלָה! וַיִּרַד וַיַּעַל, וַיַּעַל וַיִּרַד, וַיִּבֵּא בִיעֲרוֹת־חֶשֶׁךְ עֲבָתִים וְסִבּוּכִים, לֹא דֶרֶךְ רִגְל־אֲנוּשׁ בָּם, וּבְנִקְרוֹת־מַעֲמָקִים נִגְרָר, צָרוֹת וּזְבוֹת־מִים, מִתְפַּלְלוֹת וּמִסִּתְמוֹת פְּתָאֵם, וַיִּגְיַע מִקֶּץ יָמִים אֵל בַּקְּעָה רַחְבָּה, סְגוּרָה בֵּין סַלְעֵי־עַד מִתְנַשָּׂאִים יִשָּׂר כְּחוֹמוֹת, וַיִּרְא אֶת הַבְּקַעָה וְהִנֵּה הִיא עֲסוּפָה יִרֵק וְסֻכּוֹת קִטְנוֹת וְנִמְוֹכוֹת מְפֹרוֹת עָלֶיהָ וְעֵשֶׂן עוֹלָה מִן הַסֻּכּוֹת, וַיִּשְׂמַח שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיִּקְרָא: אָדָם, אָדָם! — עוֹד הוּא בְּתַחֲתִית הַהָר וַיִּתְמָה לְרֹאוֹת אֶת הָאֲלֹנוֹת הַדְּקִים, אֲלֵנִי סָרֵק וּפְרִי, בְּנֵי אֵמָה וְאֲמִתִּים לְגַבְהָ, הַגְּדִלִים בְּמִקּוֹם, וְאֵת הַפְּרוֹת הַזּוֹעִירוֹת, כְּקוֹמַת עוֹזִים קוֹמְתָן, הַרוֹעוֹת בְּאֲחוֹ וּשְׂנֵי יָלְדִים כְּבִנֵי שָׁנָה וּשְׁנָתִים מִשְׂגִּיחִים עָלֶיהֶן. הוּא בֹא לְאֲחוֹ וַיִּרְאוּהוּ הַיְלָדִים וַיִּזְעְקוּ זַעֲקָה גְּחֵרֶת מְשָׁנָה וַיִּנּוֹסוּ מִפְּנֵי מְנוֹסֶת תִּינּוֹק אֲךָ זֶה לְמַד לְלַכֵּת הוּא מְדַבֵּר וּמִתְנוֹעֵעַ הִנֵּה הִנֵּה. וַיּוֹסֵף לְלַכֵּת וְהִנֵּה יְלָדִים רַבִּים נִקְבְּצוּ מִרְחוֹק וְהֵם עוֹמְדִים וּמִתְלַהֲלֵהִים וּמוֹרִים עָלָיו בְּאֲצַבַּע וּבְדַחְקִים זֶה אֵל זֶה מִירָאָה. וַיֹּאמֶר הָאִישׁ: לֵמָּה אֲפִיל אֶת תְּחִיתִי עָלֶיהֶם? וַיִּקַּח מִתְּפֹאֲחֵי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּדֶרֶךְ וַיִּשְׁלַךְ אֲלֵיהֶם מִרְחוֹק וַיִּנְעֲטוּ אֵל הַפְּרוֹת וַיִּאֲכֹלוּם בְּקוֹל צַפְצוּף וְצַהֲלָה, בְּעוֹד הוּא הוֹלֵךְ וְקָרַב אֲלֵיהֶם וּמִשְׁתוֹמֵם עַל פְּנֵיהֶם הַכְּמוֹשִׁים וְהַזּוֹקְנִים וְעַל דְּבוֹרֵם הַחֲלוּלִים וְהַרְצוּץ גַּם עַל הַיְלָדוֹת בָּהֶם, הַלְּבוּשׁוֹת שְׂמָלוֹת אֲרָכוֹת וְתוֹעוֹתֵיהֶן כְּבִדּוֹת וּמִיִּשְׁבוֹת כְּתוֹעוֹת נָשִׁים אֲמָהוֹת בְּעֵלוֹת חוֹבָה וְדֹאגָה. עוֹד הַפְּעַם הַצִּיץ הָאִישׁ עַל סִבִּיבָיו וַיִּרְא אֶת כָּל טַבַּע הַמִּקּוֹם וְהוּא צָץ וּזְחָל לְרַגְלָיו וַיִּדַע, כִּי לֹאֲרָץ הַגַּמְדִים בֹּא.

בן כמה שנים אתה? שאל את האחד ולו שפם וזקן מדלדל מעין הפשתן. — בן שלשים ושתיים — ענה הקטן וקולו כמו מלאחר אזנו, ויקחנו האיש ויניחנו על כף-ידו ויניפנו תנופה למעלה, כשהוא מפרסם מתוך הגאה מרובה וכל הרואים סביב עומדים ומשתאים. הבנך זה? שאל את השני והוא אדמוני ושעיר כלו ועל זרועו תינוק פעוט כמראה קוף. — בני הוא — הריע הלז כמין תרועה של תרנגול, והאיש שלח את ראשי אצבעותיו ויאחו בקצה צוארון בגדו מול ערפו וירימנו אותו ואת בנו אחת ועוד אחת. וימצא הדבר חן בעיני הקהל ויגשו אליו אחד אחד להרימם ולנשאם למעלה. ויכרע האיש על ברכיו והגמדים ספסו ועלו עליו, שנים על ימינו ושנים על שמאלו ושנים ישבו רכובים על כתפיו, ויקם וילך עם הכבודה הקטנה הגה ושמה לצהלת כל הנאספים ולתמהונם איך-קץ ואיך-קצב.

והעם הלך רוב סביב. והנה באו ויצאו מתוך הקהל שלשה זקנים ויגשו וישתחוו לפני האיש והאחד פתח את פיו ויאמר: ברוך באך אלינו, שליח-אלהים! ידענו, כי בא תבא. אבותינו מסרו לנו והם מאבותיהם קבלוה, דור לדור הנחיל את הבשורה בנו: יום יבא ומן ההרים האדירים האלה ירד זקן רב-פלאים, כל מי וכל צמח יטח לרגליו והגדול בכם עד למתניו לא יגיע, האחד מכם ככודר-משחק בידו יהיה ואת ששתכם יחד ישא ולא ייעף. והנה קמו ונהיו כל דברי הנבואה האלה לעינינו ונדע, כי אותך שלח אלהים להיות לאב ולמושיע לנו. בא ומלוך עלינו ו' וכל העם ענה בצריחה: יחי המלך!

והזקן הוסיף ויאמר: מאומה לא תחסר אתנו וכל אשר יחמד לבבך יתן לך. בית נבנה לך, בית גדול לכבוד ולתפארה, ועבדים ושפחות יהיו לך רב. את כל אשר תורנו נעשה ואת כל פקדוניתך נשמור. הנה למלך לנו! ויען האיש ולבבו נפעם עוד מכל אשר באהו פתאם ויאמר: יד-אלהים נסתרה הוליתני ואני לא ידעתי אנה. ימים רבים נדדתי, על-פני הרים ותהמות עברתי ואבא אליכם, האמנם הביאני אל הלוים להיות לעזר לכם ולמנן בצר? הנני ועשיתי את אשר ביקלתני. אתם תהיו לי לעם ואני אהיה לכם למלך.

ויענו הזקנים פה אחד: כן דברת, אנחנו נהיה לך לעם ואתה תהיה לנו למלך! וכל העם שָׁנָה ושלש: יחי המלך!

ויתקעו בהצרות ויכו בתפלים וינהרו אל בית-המקדש להקריב קרבן מנחה ותודה לאלהים על חסדו הגדול. ובית-המקדש גדול ורם על כל ספה מסביב והאיש כפף קומתו רק מעט בעברו דרך שעריו, ויעל ריח הבית כריח מרחף תנוק באף האיש ובשאתו עיניו וירא והנה בירכתים מנגד פסל-אבן גדול על כסא יושב, דמות מפלצת אדם בעל שפתים גסות ומבט מטמטם לאין-סוף וידיו הקצרות מתוחות ישר על ברכיו כמו מאנס, ועל מעלות המזבח אשר לפני הפסל כבר עומדים

הכהנים, לבושים פָּזָם מדים לבנים אֲרָכִים, ומקטירים לְבוֹנָה וכהן־הראש הזקן עומד ובידיו פך־השמן ומתפלל. וַיִּגְרַר האיש עם הקהל ויגש בלִי־חפץ לפני הכהן הזקן, אשר בִּרְכָהוּ וימשחהו לַמֶּלֶךְ לְעֵינָיו כֹּל הַעַם. אחר הקריבו עגל קטן ויעלוהו באש על המזבח וימלא הבית עֶשֶׂן לְקוֹל צַפְצוֹף ושיר ותרועת הצצרות וחלילים עד להחריש אֲזוּנִים. ויעמד האיש כמִבְּלָבֵל בתוך העֶשֶׂן וההִקְלָה הפרועה ועיניו שוטטו מעל לראשי הגמדים הסובבים אותו ואחר שבו ונצבו על פסל־המפלצת הגדול ועל עיניו הקופאות והמְטַמְטמות לַאֲיִן־סוֹף וצחוס מר פעפע ונגלד בקרבו: הוּא הוּא האלהים, אשר הלכתי לְבַקֵּשׁ ? -

הַעַם הָקִים את דברו וַיִּבֶן בית לְמַלְכוֹ, בראש גבעה מְכֹסָה יַעַר בנה אותו, בֵּית־עַצִּים משוח אדום ותפוש במשבצת־זָהָב כְּלוֹ ומגדל־זָהָב על גגו וגדר־ברזל מְחֻפָּה מסביב לוֹ. וששים גמדים וגמדות מבני נכבדי הארץ הִעְמְדוּ לְשֵׁרֵת לפני המֶלֶךְ, לְכַלֵּף את משק־ביתו ולְלוֹוֹתוֹ בדרך. ומקרוב ומרחוק באו תִּישְׁבֵי הבקעה לראות את המֶלֶךְ ואת ביתו בהִבְנֻתוֹ וּלְהַבִּיא שֵׁי וברכה לוֹ, כֹּל אחד מאשר תָּהֵנוּ אֲלֵרִים. וינסר שִׁמְעַ המֶלֶךְ כַּגִּלְגַּל־חֲמָה חדש בארץ וכל הַעַם צָפָה לְנִסִּים ולנִפְלְאוֹת, אשר יתרחשו בימים הקרובים.

והמֶלֶךְ יצא אל בֵּין הַעַם לראות וללמד את ארחות־חַייו, את תכונותיו ואת צרכיו. וילָךְ ויעבר בכל רחבי מדינתו הַקְטָנָה וישתומם לראות את הסחי ואת הלהץ, אשר הגמדים חיים בהם. מְדוּר אחד בלא־מְחִיצָה לאדם ולבהמה ולעוף, כֹּל מי טָמְאָה וחלאה לפני פתח הבית נשפכים ובבצע־הרפש ילדים נגועי־צרעת משכשכים. גם לא יקברו הגמדים את הבהמה ואת חית־הבית המתה, כי אם ישליכוה על־פני השדה לפני השמש ותהת כל גדר ובצדי כל דרכים נְבִלוֹת סרוחות מתנוללות.

ואת רעבוֹן־הזָהָב ראה אשר לגמדים והוא אוכל אותם מִבְּשֵׁר ועד נֶפֶשׁ. על־יד כל בית ובכל חלקת־שדה בורות חפורים, הלא הם מכרות־הזָהָב, אשר יעבדו בהם הגמדים יומם גם לַיְלָה, יחתרו ויתורו אחרי עֲפֻרֹת המתכת הצָהָבָה, היקרה להם מכל סגולה. כי אין כַּעֲס־הגמדים חומד זָהָב ומשתולל לְנוֹגֵה־קִסְמוֹ. בעד בצע זָהָב ימכר איש את ביתו נחלת־אבותיו ואת בתו ואת אשתו וגם את עצמו לעֶבֶד. ויש אשר נמצא איש על גל־זָהָבוֹ והוא חוֹלָה ואין איש אתו ואין תומך למראשותיו. ויחקר המֶלֶךְ וַיִּדְעַ לוֹ, כי זה משפט הגמדים מאז לחלק איש את נחלת־שדהו לשלשה חלקים, החלק האחד לְמוֹרַע ולדשא והשנים לְמַכְרָה הזָהָב. ומסורת־אבות בידיהם, כי האדמה הזאת אשר הם חיים עליה אדמת־זָהָב היא, בה צברו אֱלֹהֵי־הַהָרִים את אוצרותם אֲיִן־הַקֵּר. לַפְּנִים היה כל עֶפֶר האדמה הזאת זָהָב והאדם וכל

היצור התגולל בחול הנוצץ ויצא כלו זהב. אך הארץ השחיתה את דרכה לפני האלהים ויגיתו מבין ההרים, זועפים ומקללים והומים ועם ענגי-אבק, אבק-סלעים קודר וקשה, ויכסו את פני הבקעה ויערמו עליה ערמות עפר כהה וחצץ כמראָה עד היום הזה, ככה יוסיפו עוד האלהים הזועמים לצאת גם היום מדי פעם בפעם, כי נָלוּו החי על האדמה, ולשאת אבק ואבן אל הבקעה להכביד עוד את עֵלָה ואת משאה. על־כן יחפרו הגמדים באדמה, יחגרו כל כוחם להסיר את שכבות-העפר הרבות והעבות מעל אוצרות-הזהב הקדומים, קשה האדמה והלך תלך ותקשה מדור לדור, ואולם עוד גם היום יש אשר יִחַן אֵל את האחד ומעדרו יפגע פתאם בגידוֹ-זהב קטן או גדול והיה לו למקור עושר וגדולה בין אחיו. והמלך שמע את כל דברי המטורה הזאת ועוד שיחות רבות ושונות, משלי-אמונה והזיות, לקחה אוננו ויתבונן וירא את עַם-הגמדים בכל תמימותו ובכל קצֵר-ידו ויחמל עליו המלה רבה וַיִּשֶׁם עצות בנפשו להקל מעליו את עֶקֶת חייו ולהרימו משפלותו.

ויהי כשובו מדרכו ויקרא אליו את זקני העם ואת ראשי הכהנים ויגל לפניהם את מחשבתו הטובה ויצו ויכתבו מגלת-ספר, דברי שלום ופקודה לעם, ואלה הם דברי הפקודה:

להקים כל איש מחיצה בביתו להבדיל בין מושב האדם למרבץ הבהמה ולעשות קנים לעופות והעובר על החק יִעֲנַשׁ. לקבֵר כל נבלה, מפלת חיה או עוף, אשר תִּמָּצָא בנחלת איש, ולחפֹר תעלה מאחורי כל בית לְמִי-השופכים והטמאה והעובר על החק יענש. להיות מהיום והלאה שני חלקי הנחלה לכל בית-אב למורע התבואה והעשב, מאכל אדם ובהמה, והחלק השלישי למכרה הוהב, והעובר על החק יענש.

ורצים יצאו להודיע את מצוות המלך בארץ והעם שמע את הדברים בתמהון ובחרדת-קֹדֶשׁ כדברי אלהים אדירים.

*

ויפקד המלך פקידים בארץ, שרי-מאות ושרי-אלפים, לשפט בין איש לאחיו ולשמר על משטר המדינה, וכה יצא דברו אליהם: שלום שלום תרדפו ומשפט-צדק תשפטו, לא תכירו פנים ולא תקחו שחד. והיה כל הדבר הקשה מכם, אלי תביאו. והמלך נתן את לבו לחקֹר את כל מנהג העם תכלית חקר ולחת לו על פיהם חקים ומשפטים נכונים אשר יחיה בהם, ויצו המלך לכתב את כל החקים והמשפטים האלה על הספר להיותם לעינים לשרים ולשופטים ולזכרון לדורות יבאו. ושליחים שלח אל כל מקום להורות את העם ולשנן לו את התורות ואת החקים, כי לא רבו יודעי-ספר בארץ. ויתאמץ המלך להשכיל את העם ולרפאו

מנגעיו הרבים והיה גאלץ לעקור הרבה מן הנטוע והמְשָׁרש מכבר ותכבד עליו המלאכה מאד.

רק באמונת עִס־הגמדים לא נגע, אם כי רע הדבר בעיניו לראותם משתחיים חובחים לבול־אבן, כי אמר בלבבו: למה אקרע את נפשם הרפה לקרעים והיא לא במהרה תִּרְפָּא?! יעבדו־נא לאל־היאבותיהם ויעשו את הטוב והישר בשם אמונתם. ויתמכר המלך בכל כחותיו אל החובה אשר העמים עליו ויִּחְרָשׁ בעבודתו הרבה איזה קול־טמיר המתעורר בפנה אחת בלבבו והוא לא ידע ולא אבה לדעת מה הקול הזה. והיה שמח לתת ולהעניק על סביבו מכל מעיני־העשר, אשר נגלו ונבעו מנפשו ולא פסקו מנבוע ומהתגבר בשטפם, והיה נושא בחמדה ובגאון את עטרת הזהב על ראשו.

ואולם לא עברו ימים רבים והוא החל להרגיש, כי אין כעטרת־המלכות משא כבד בעולם. ואת העם סביבו הוסיף להכיר, את עִס־הגמדים בכל טפשותו וערמומיותו, בכל זדון־לבו ובכל קשיות ערפו. עד מהרה ראה, כי אך לשוא ייגב ויבזבז את מיטב כוחו ואונו ואף אחד מרבבה מן הזרע אשר יזרע בלי־חשך לא יעשה פרי. שקע העם ונושן בחלאת חייו הצרים ולא על נקלה יחלץ מטמאתו. למראית־עין ימלאו את הפקודות ובסתר יוסיפו להתגולל באשפתם ולרדף אחרי כל שבע תועבותיהם הרעות. ועוד יתרה ראה, פי למד העם את החנף ואת מת־השחד ועד כתלי בית־המלכות השקר הגיע. ויתמרמר המלך ויאמר: אין זאת כי בהזק־יד אלמד את העם הזה בינה! ופקידים הוֹרְדוּ ופקידים הוֹשִׁבוּ, הַנְּשִׁים עצמו מיום ליום ובתי־הכלאים מְלֵאוּ – והנגעים לא שָׁנוּ מְרָאָהֶם.

ואמנם לא נואש עוד המלך ממחשבותיו הטובות, ואולם קצרה נפשו מנשא את טרח הגמדים הרב על פְּסָלָם ועל חכמתם יחד. והקול הנסתר בלבבו העיקר לצאת ואין איש בארץ, אשר יוכל לדבר אתו דבר. וידע האיש, כי יחיד וגלמוד הוא בתוך כל העם הרב אשר סביבו ונתבואָנו רוח־עצבת חרישית ויקטן ויזל בעיניו עקב העטרה אשר על ראשו וכל המעשה אשר הוא עושה.

ובאחד הערבים והוא נכנס לחדר־משכבו עיף מעמלו כל היום ויעצר פתאם באמצע החדר המצֵל ויעמד והקול הנסתר התפרץ בכל עו מלבבו: אדם, מתי תעשה לנפשך ולביתך?!

ויתנער האיש ויגש אל החלון: על רחבי הבקעה נטושים מושבות הגמדים, סכות קטנות ושחורות, ואורות־כתם ועירים מבהיקים פה ושם באפלה. אני הדלִקְתִּי את האורות האלה – הנה האיש – למה אשא נפשי למרחקים בלי־דעתי ופה מצאה מקום לה לעשות מעשים קטנים וטובים? ומה הוא גדול ומה הוא קטן? ומי יודע, אם לא זה מקום־חַיִּי, אשר הציגני בו כוכבי?

ובכל זאת לא נח לבבו ועיניו תעו בדאבה בין הכוכבים הגבוהים מעל לראשי הסלעים, כמבקש מענה לשאלתו.
ככה עברו חמש שנים.

ויהי היום והמקרה התעה אל ארץ־הגמדים איש־מצער גבן. סער מצא את האיש הקטן בדרכו ויקחנו תחת זרועותיו וישאנו בסופה מרחק רב מעל להרים וגבעות. ובהתעורר האיש הקטן מצִפּוֹנו וירא והנה הוא בתוך יער עבות גדול צומח במדרון, ויזחל ויסב, ויסב ויזחל כנמלה בין גזעי־העצים ועלים ועשבים משונים ויגיע מקץ שעות מספר אל הבקעה. שם כתרוהו הגמדים, משתאים ומשתוממים על מראהו הזר, והוא לא גָבַהּ בקומתו מהם בלתי אם מעט מאד. עד מהרה התרועעו אתו ויתנו לו לאכל ולשתות ויביאוהו לפני המלך.

וישמח המלך על האורח וישיבנו על־יד ימינו וידבר אתו ארפות ורחבות על הארץ הרחוקה אשר בא משם ועל האנשים החיים בה ותהי לו כברכה נאמנה מארץ מולדתו. וימצא הגבן חן בעיני המלך, כי ראה את האיש הקטן לפניו והוא מלא תנועה ומזמה ומעיניו השחורות והאורבות הפקחות מאירה.

ויאמר המלך אל הגבן: „הנה אני יושב פה לבדי בין הגמדים. אם טוב הדבר לפניך, השאר עמי והיית ליועץ לי ולעזר בכל דברי מלכותי“.

וישתחו הגבן ויען: „קטנתי מכל החסדים אשר אדוני המלך עושה עם עבדרי. ויצו המלך וילבישו את הגבן בגדי־כבוד ויתקנום עליו כמדתו, ויחד הגבן על הבגדים היפים ועל כפתורי־הזהב הנוצצים ויתמודד ויזדקף כאומר להישיר גִפּוֹ והוא רק הקשה צוארו.“

ויתהלך המלך עם הגבן כאח ורע וירימנו ראש על כל שריו ויועציו ולא היה דבר גדול או קטן במלכות אשר כסה ממנו. וגם מצפונות לבו הראה לפניו, מבדידותו העמוקה ומצמאון־נפשו למקורות העולם הגדולים. אף הוא התענג לשמוע את דברי הגבן השנונים, את פקוקיו ואת הערותיו המחכמות ורעות־הלב על־אדות הגמדים וחייהם ונפולטיהם, ולראות את הנחש הקטן המרקד תמיד בעיניו ועל פתחי שפתיו.

ויאמר המלך בלבבו: הנה האיש, אשר יוכל לרשת מקומי, כי יקרני האסון פתאם או כי אלך מזה באחד הימים. והוא לא ידע, כי הלז כבר חורש מזמות־אָנּוּ בקנאתו בו.

מגפה קשה פרצה בארץ, מחלה רעה מאד, אשר קפצה כמפִּצֶצַת נעלמה על שמאל ועל ימין וַיִּמְשַׁךְ וַתִּחַנַּק בחפזון ולא ידעה רחם. ותמלא הארץ חרדה מפני

מפלצת-הסוד הנוראה ואבל שחור, וכבד כסה את עקבות-דמיה. ובצר לעם ויפן למלכו ויועק ויתחנן לפניו וכאשר לא באה הישועה הקרובה ויחל להקנגן ולהתמרמר עליו, כי נכובה תוחלתו.

והמלך אזר את כל כחותיו לעצר בעד המגפה ולהציל בלעה מפייה. ויצו להבדיל את נגועי המחלה מעל קרוביהם ולהוציאם אל מחוץ למושב ויגזר גזרות שונות על העם אל הנקיון ואל הזהירות היתרה במאכלו ובמשתהו. ולא נכחד ממנו דבר התלונות אשר העם מתלונן עליו עתה, אף ידע, כי לא יבינו הגמדים את פקודותיו החדשות ולאכזריות-משנה יחשבון לו, אך הוא לא שם לבו לכל אלה ויענש קשה את העוברים עליהן. אפס כי דאבה נפשו, דאבה עד היסוד על עמלו כל השנים האלה, כי היה לריק. הנה כבר נראו האורות המבשרים הראשונים בארץ. העין לא האמינה, הנפש חרדה בקרב. כמאליהם בצבצו נצנים פה ושם וכברות-אדמה התעטפו ירק. פתאם גהרס הכל, רוח סועה אחת קרעה את מכסה-האביב הדק ותחשף את האדמה הקשה בכל ערנת עקרותה. ויבט המלך וינחם על החיים אשר שקע לשוא במקום הזה, ואולם לא עת נחם וחשבונות היו הימים האלה, כי אם ימיה-המעשה להושיע לעם בצרתו.

באחד הימים האלה והמלך יוצא אל יערו אשר מאחרי ביתו. ויהי אך ישב על מקומו החביב תחת האלון היחידי רם-הקומה, אשר צמח כמו בנס במקום הזה וקול צפצוף דברים הגיע לאזניו מקרוב.

הנה אנשים אחים אנחנו – שמע את קול הגבן, קול-חלקות – ומה אעלים מכם את האמת? דעו לכם: לא ענק ולא בן-אלים הוא. כמהו בקומתו יש רבים וגם גבוהים ממנו בעולם הגדול, אשר באתי משם, לאלפים ולמאות-אלפים. רק פה יתנשא עליכם, כי שואף כבוד הוא ושלטון. אבל בוז יבזו לכלכם.

– אף האמן לא יאמין באלהינו – השיב קול ישיש רועד והמלך הכיר בו את קול כהן-הראש הזקן – זר וקופא יעמד בבית-המקדש ושפתיו לא תבענה. האם לא שליח-השטן הוא?

מי יודע – ענה קול זקן אחר – אם לא בשלו באתנו עתה כל הרעה! ? יסור ייקרונו האלהים, כי השכנו בקרבנו איש זר וכופר ולו גם העז והממשלה עלינו. ויקם המלך בהרייףאף וישב אל ביתו וישב על כסא מלכותו אלם ומאבן ואגרופו על ברכו. פתאום עוררהו קול מהומה ותנועה בחוץ ושומר-הסף בא ומגיד: מרידה בעם! ויגש המלך אל הללון והנה המון גמדים רבים התאספו על גדר הבית, יצורים קטנים ומקלדלים, והם הומים וצועקים ומניפים זרועות קלושות לעמתו. ובעוד רגע וגם הגבן בא ומשתחוה: אדוני המלך, האצא להרגיע את העם? – לא! – ענה המלך קשה – כי אני אצא אליהם.

ויהי אך הופיע המלך בפתח ביתו על המעלות והעם נָדַם ונסוג לאחור מיראת הכבוד. וישא המלך את קולו וידבר אליהם דברי תוכחה וכה אמר: העמ! מארץ רחוקה באתי אליכם ולא שאלתי דבר מכם. ותפנו אלי ותאמר לי: מלך עלינו! את תורותיך נשמע ואת מצוותיך נמלא. ואני דאגתי לכם כל הימים ואתן לכם חקים וסדרים, אשר תחיו בהם. ותמרו את פי ולא הלכתם בדרך הישרה וחקות־החיים לא שמרתם. עתה מה כי תלינו עלי? ויוסף המלך וידבר אל העם דברים רכים ונחומים ויבך העם ויעמד נכלם ונבוך ויקרא: סלח לנו, אבינו, הושיעה לנו! ויאמר המלך: לכו לבתיכם ושמרו את פקודותי והיתה ברכת אלהים עליכם!

והמלך שב ויתהלך בחדריו מלא מרורות וזעם. מה חשקה נפשו להתיק את העטרה מעל ראשו ולהשליכה לרגלי כל עַס־הגמרים ולרגלי הגבן גם יתו! ואולם לא עתה היא העת ללכת מזה, ולא דבר המלך את הגבן מטוב ועד רע, אך בלבו שמר את הדבר.

.

ויהי מקץ שנה, לתקופת האביב, והמגפה נעצרה זה כבר והחיים שבו למהלכם ויתעורר העם ברעבון־חושים מיוחד לקראת קרני־השמש החדשות, כאלו חתר להשיב בזרוע את הגולה אשר גזל ממנו המות. גם השמים נראו כמו אמרו לכפר את פני הארץ האבלה ויעתירו עליה עתרת אורה וגשמים בעתם. צמח השדה וכל עץ־פרי מהר לעלות ולגדל ולא היתה כתנובה הזאת זה שנים רבות. ובהמון עצום, כמהו לא נראה עוד, התאסף העם מכל קצות הבקעה אל מקום המקדש לחג את חג־הירקות העליון, להשתחוות ולהביא מנחת־בכורים לאֱלֹהִים ולראות או לקחת חלק במשחקי־ההחרות הנהדרים, אשר הנהיג המלך בחג הזה. ביום השלישי לחג, היום הגדול למשחקי־ההחרות, אחר הצהריים, והעם מלא את המורדות אשר מסביב לזירה והמלך ישב במקומו על בַּמֶּת־עַץ מְרֻנָּה, מְקַשֵּׁט יריעות־שש ומקלעות ירק ופרחים, וסביבו השרים והכהנים, איש כבנדי־שרדו היקרים, ולב הכל היה נתון למחזה הנפתולים אשר באמצע הזירה מלמטה. וישא איש מן העם את עיניו פתאם ויבט משתאה אל המלך ויאמר אל אחיו: ראה פני המלך כפני השמש בזהרו! ויבט גם השני וגם השלישי ועוד מעט והמלה הלפה את הקהל: המלך, המלך! ותקם תנועה וקולות שונים התפרצו מעברים והתאחדו בתרועת גיל והתפעלות אחת: יחי המלך! ויעצרו המתחרים בנפתוליהם והמלך הרים את ראשו משתומם ולא ידע פשר דבר — והנה פני הגבן לשמאלו והם חורים מן הרגיל ורעים מאד וכלו זע וזע על מקומו במכוכה כמבקש מפלט להסתר בו.

שקט ובהיר היה לבב המלך. בנחת רוח התבונן אל מהלך המשחקים המסדרים לפניו, התבונן אל העם החוגג, הצוהל סביבו. לא, לא לחנם יגע ושדד ויזרע זרע למכביר, הנצנים שבו לעלות, בריאים ובשפע רב מבתחלה ופרי-ברכה במסגרותם. אף היתה הרעה הגדולה, אשר מצאה את העם, באחריה לטובה לו, כי העמיקה את רוחו ותעירנו בעזרת על דרכיו ועל מעשיו. והנה הדור הצעיר העולה והוא אמיק-לב מאבותיו ואוהב נקיון וסדר ממנו. חיים חדשים באים עם הדור הזה ומי יעצר בעד שטפם?!

וחזון החיים הבאים, פרי עבודתו ויגיעו, מלא לבבו חדוה ונהרה, אבל הוא לא יראה את החיים האלה, כי אם ילך מזה, כאשר החליט זה כבר בנפשו. ונקדת-אור ממרחק, אשר חיתה בקרבו ונעורה פתאם בימים האחרונים, כאילו חתמה בו עתה על ההחלטה הזאת.

על דרכי נדודיו בא פעם אל מקום אחד קטן, מוטל בשפוע על-יד יאר. פתאם עמד תחתיו: במסלה הכבושה לפניו צחקה ילדה כבת שתיים עשרה בכדור של גמי לעצמה, נדהם עמד והסתכל בה: פיפי הזה לא ראה מימיו! שערותיה האדמדמות הזהירו בשמש וגם עיניה ההומות להטו זהב. פניה העגלגולים והמלאים וכל תאר גופה רחבי-העצמות הפליאו בשלמות תבניתם. לבושה שמלת-מלמה קלה לבנה עם קוי כסף דקים דמתה למלאך-זהב, אשר ירד ארצה במעטה עננה צחורה. היא הרגישה בו ותחין קל מתוך שתי גממיות-חן בלחייה ותוסף להרקיב בידה את הכדור על האדמה סביבה. פתאם קפץ הכדור ממנה והלאה ויפץ על מורד הדשא אשר על שפת-היאר ויתגלגל משם בחפזון אל בין האבנים במים. הוא מהר וירד וימש את הכדור מן המים וימסרנו לידה אחרי גבנו אותו בדשא החם, הנוצץ בשמש. היא הודתה לו בחיוך-החן המיוחד שלה ועיניה הזהבות קרנו אליו מתוך בישנות צעירה. רגע אחד עמדו והביטו זה אל זה דומם. הוא שאל לשמה ולשם אביה, שאל למקום-מגוריהם. היא הראתה לו על בית יפה, כמו עולה מתוך ירק, בראש השפוע למעלה. שוב הביטו זה אל זה ולא דברו דבר. פתאם אמר לה: עוד שוב הנה, ביום אחד, אחרי שנים אשוב, שחכי לי. הלא תחכי? היא נענעה לו הן בראשה ועיניה העמיקו להביט בו מתוך בשת ומסירת לב ילדותית. זה היה אחד הרגעים המאשרים שבחיו.

פעמים רבות במשך הזמן נזכר במאורע הזה, בבת-צחק של אשר הציץ בו — ויעבר עליו. ואולם זה לא כבר חזרה ונצבה לעיניו התמונה בכל בהירותה ולא משה ממנו ותגולל עוד תמונות אחרות מרהיבות-עין לפניו. הנה הילדה גדולה כבר, עיניה העמיקו תבונה וכלה שקטה יותר ועצורה, לבושה שמלות ארכות, יוצאת היא ויושבת על שפת-היאר יחידה וצופה למרחק: היא מחכה לו. מתהלכת

היא בין בני־משפחה, עוסקת במלאכת הבית וסודה האֵלִם עמה: היא מחכה לו. באים בחורים עוטי־הדר, במרכבות־כבוד ועל סוסים דוהרים באים הם, סובבים אותה כדבורים, מבקשים לִקְנוֹת לַבְּבָה, היא משיבה את פני כלם — היא מחכה לו. הבל ורעות־רוח! אבל דרכו היה נתון לפניו. אֵל המָקוֹם הוּוֹא יֵלֶךְ, את הנערה ההיא יבקש, בכל מקום יבקש אותה עד ימצאנה ויראנה, לו רק פעם אחת עוד יראנה. —

המשחקים התחלפו זה אחר זה כסדרם ויגיעו לִסּוּפּם בתחרות הגדולה של המחוללים. תשוקת העם עלתה והתגברה ותרועות צהלֵתו ותמהונו לִמְצַטִּינִים הלכו והתכיפו. וככלות החזיון והמלך ענד על צוארי המנצח האהרון את שרשרת־הזהב הכבדה ועמד העם על רגליו וימחא כף ויריע ולא היה קץ לשנוחתו. או קם המלך מכסאו וַיִּנָּף את שרביט־זהבו וכל העם נדם ועמד תחתיו לשמוע את דברי המלך.

וכה אמר המלך: „העם! שמעו אלי. הנה עברו שבע שנים מאז באתי אליכם. שבע שנים עבדתים באמונה ובתמים וכל יחזות־נפשי הקדשתי לכם. שאפתי לרומם אתכם ולהקל מעליכם את עֲיִנֵיכֶם וצָנְהִיג סדרים ישרים בארץ ואתן לכם חקים ומשפטים, אשר תחיו בהם. ואם העצבתי איש מכם או הכבדתי ידי עלי, הלא רק טובת כלכם היתה לנגד עיני תמיד. הצלחתכם היתה הצלחתי ובאידיכם איד לי. ככה נקשרו חיי בחייכם והיו לזרם אחד. אך הנה הגיעה השעה, אשר אלך מכם. קשה עלי הפרדה, אך הולך אני.”

ויעבר רגש חזק בעם לִמְשַׁמֵּע הדברים האחרונים וכל איש הביט נדהם ונבהל אל פני אחיו: המלך עוזב אותנו! גם השרים העומדים על המלך נבוכו ולא ידעו להחזיק מעמד. ורבים מן העם נגשו ויתנפלו לפני המלך אפים ארצה ויקראו ויתחנונו אליו: „אל־נא, אבינו, אל תזניחנו!”

וזקן אחד מן הכורעים התרומם על ברכיו ויפרש כפיו ויאמר: „ידענו, אבינו, כי חטאנו לך. כל הימים חטאנו לך, על כן תעזבנו עתה. היינו כילדים מִפְּנֵיךְ באורך הגדול ונתחטא לפניך ונמרר את רוחך וְיָלַף אהבתך אותנו. עתה סלח לנו, אבינו, והשב אפך ואל תלך ממנו, כי שמשנו אתה!”

ויבך העם בכי גדול ותעל היֵלֵלָה ותחדר את לב המלך. ויצר למלך מאד ונחומיו נכמרו על עַם־הילָדִים הקטן ורפה־האונים ויתפש עצה בנפשו לנחמהו. ברנע הזה פגע מבטו בגבן, העומד לשמאלו ומוחה בידו את עיניו היבשות, נד בראשו וקורא בקול־תאניה: „אויה לנו, שמשנו שוקעת!” ותבער חמת המלך בו ויאמר אל נפשו: חי אני, אם לא אענש את הַחֲנָף הזה על כָּבוֹ! ובפנותו אל העם ארים את קולו ויאמר:

שמעו אלי, העם! הנה אני הולך עירי בארץ, בלא אשה ובן לי. חפץ אחפץ עתה ללכת ולראות אשר יקרה לפני כוכבי בעולם הגדול. והיה כי תאות האשה ללכת אחרי הנה ושבתי אליכם והבאתי לכם מלכה יפה וטובת-לב, אשר תאהב אתכם ותדאג לכם כמוני. ועתה חכו לי שבע שנים וכתום שבע השנים וידעתם, כי לא אשוב עוד.

וַיֵּאָרוּ פְּנֵי הָעָם לְמִשְׁמַע הַדְּבָרִים, וּמִן הַנְּעוּרוֹת הָיוּ אֲשֶׁר הִשְׁחֹו עֵינֵיהֶן בְּצַנִּיעוֹת וּמִן הַהוֹרִים הָיוּ אֲשֶׁר הַעֲמִידוּ מִבֶּטֶם עַל בָּתֵּם בְּשֹׂאֵלָה, אֲךְ הִנֵּה עֲלֵתָה תְּרוּעַת הָעָם: "יְחִי הַמֶּלֶךְ! הַמֶּלֶךְ יִשׁוּב אֵלֵינוּ." וְהוֹקֵן, אֲשֶׁר דָּבַר תְּחִלָּה, קָם עַל רַגְלָיו וַיֹּאמֶר: "שֶׁבַע שָׁנִים נַחֲכָה לָךְ, אֲבִינוּ, וְעוֹד שֶׁבַע שָׁנִים. מֶלֶךְ לֹא נִמְלִיךְ עָלֵינוּ וּמוֹשֵׁל לֹא יִהְיֶה לָנוּ. וְהִיָּה אִם תִּמְנַע מִשׁוּב אֵלֵינוּ בְּשֶׁבַע הַשָּׁנִים הָרֵאשׁוֹנוֹת וּשְׁבַת אַחֲרֵי כֵן, תְּמִיד נַחֲכָה לָךְ. אֲךְ אֶל־נָא תִשְׁכַּחְנוּ, אֲבִינוּ!" וַיִּצְהַל כָּל הָעָם וַיַּעַן קוֹל אֶחָד: "אֲמֵן! תְּמִיד נַחֲכָה לָךְ אֲבִינוּ, אֶל־נָא תִשְׁכַּחְנוּ!" וַיִּבְרַךְ הַמֶּלֶךְ אֶת הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: "אִם יִקְרָתִי בְּעֵינֵיכֶם, אֶל־נָא תִבְרַךְ בְּלִכְתִּי וְאֵל תִּלְוֹנֵי בְּדֶרֶךְ. חֲגוּ אֶת חֲגֻכֶם עַד תָּמוּ וְאַחַר שׁוּבוּ לְבַתִּיכֶם וְהוּ בְּסֹדֵר וּבִטְהָרָה, בְּצַדֵּק וּבִשְׁלוֹם. כִּכָּה תִכְבְּדוּ אֶת זְכָרִי וְלֹא תִבוֹשׁוּ בְּשׁוּבֵי אֵלֵיכֶם בְּאֶחָד הַיָּמִים."

וְלֹא הִבִּיט הַמֶּלֶךְ אֶל הַגְּבֹן וְלֹא אָבָה לְרֹאוֹתוֹ.

וַיִּפְרֹד הַמֶּלֶךְ מֵעַל הָעָם וַיִּצְעַד וַיֵּרוּם מֵעַל לְבַמְתּוֹ בְּמִשְׁעוֹל הַצֵּר וְהַנוֹסֵק אֶל בֵּין הַסְּלָעִים הַגָּאִים וְהַפְּרוּעִים. וְהַיּוֹם פּוֹנֵה לְלַכְתּוֹ וְכֹל הָעָם עוֹמֵד מִחֲרִישׁ וּמִבֵּית בִּירָאָה אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ וְאוֹרֵה־שֶׁמֶשׁ בְּהַסְתַּלְּקָם. אֲךְ הִנֵּה עֲצַר הַמֶּלֶךְ וַיִּהְפֹּךְ פָּנָיו וְקוֹל עֲנֹת גִּיל וְתַמְהוֹן פָּרַץ מִלֵּב כֹּל הָעָם. בְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ עֲמְדָה הַשֶּׁמֶשׁ וּמַעֲטַרְתִּיזְהָבוּ עִם אֲבֵנֵי חֹן עַל רֵאשׁוֹ שִׁלְחָה קִרְנֵיהָ וְתֵהִי לְשִׁלְחַת בְּאַרְגָּמָן אֲדַרְתּוֹ הַרְחִבָה. וְלֹא נִהְדָּר וְלֹא נִשְׁגַּב עוֹד הַמֶּלֶךְ כְּכַרְגָּע הַזֶּה, וְהִנֵּה נִסָּה הַמֶּלֶךְ אֶת יָדוֹ הַגְּדוֹלָה עַל רֵאשׁ הָעָם לְבִרְכָה אַחֲרוֹנָה.

תְּרִיעָה.

